

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
11 februari 2020

Ons kenmerk
PZH-2020-724266161
DOS-2020-0000324

Bijlagen
3

Aan Provinciale Staten

Onderwerp
Proces voorstel ondersteuning journalistiek

Geachte Statenleden,

In de procedurevergadering van de commissie Bestuur en Middelen op 6 november 2019 hebben Provinciale Staten GS gevraagd om in het eerste kwartaal van 2020 met een voorstel te komen op welke manier de Zuid-Hollandse journalistiek gesteund zou kunnen worden op basis van het eerdere onderzoeksrapport van de Universiteit Leiden. In deze brief beschrijven wij de stand van zaken en informeren wij u hoe GS tot een dergelijk voorstel willen komen.

Voorgeschiedenis

De afgelopen jaren is er de nodige discussie gevoerd, nationaal en regionaal, over het functioneren van de lokale en regionale journalistiek. Teruglopende aantallen lezers, kijkers en luisteraars, samen met dalende advertentie-inkomsten en de beschikbaarheid van "gratis" nieuws zijn factoren die het journalistieke verdienmodel zwaar onder druk zetten. Per saldo leidt dit krimpende redacties en het verdwijnen van mediatitels. In het publieke debat wordt vaak gewaarschuwd dat hiermee de onafhankelijke informatievoorziening en controle op democratische instituties gevaar lopen.

Deze zorgen zijn in Provinciale Staten van Zuid-Holland voor het eerst gedeeld tijdens de Statenvergadering van 21 februari 2018 bij de behandeling van het voorstel om de inkoop van provinciale mededelingen in huis-aan-huisbladen stop te zetten. Door dit voortaan als provincie zelf digitaal aan te bieden ontstond een besparing van 332.000 euro op jaarbasis. Bij de Staten waren er zorgen dat daarmee een belangrijke inkomstenbron voor lokale media zou komen te vervallen.

Motie en onderzoek

In motie 781 "Provinciale mededelingen in huis-aan-huisbladen" (Groen Links, 21 februari 2018) hebben Provinciale Staten GS de overweging meegegeven dat lokale en regionale media van "groot belang" zijn voor de lokale democratie en dat deze media "onder druk staan door bezuinigingen". In de motie is GS opgeroepen om in gesprek te gaan met Provinciale Staten

“over de informatievoorziening en communicatie in de richting van de inwoners”. Gedeputeerde Vermeulen heeft hierop het initiatief genomen om de staat van de Zuid-Hollandse journalistiek in beeld te brengen en te zoeken naar scenario's voor mogelijke provinciale ondersteuning. De Universiteit Leiden, die eerder vergelijkbaar onderzoek deed voor de gemeente Leiden, is bereid gevonden om dit provinciebrede onderzoek uit te voeren.

Het onderzoek is in juni 2018 begonnen en heeft negen maanden in beslag genomen. Er is een uitvoerige bronnenstudie gedaan en de onderzoekers hebben een groot aantal interviews gehouden met Zuid-Hollandse media en communicatieprofessionals van Zuid-Hollandse gemeenten. Aan hen is nadrukkelijk ook de vraag gesteld welke oplossingsrichtingen zij voor zich zien, zodat er valide uitspraken konden worden gedaan over scenario's voor eventuele ondersteuning.

Provinciaal belang

Het onderzoek van de Universiteit Leiden is op 6 maart 2019 gepubliceerd. Hoogleraar Journalistiek en Nieuwe Media, professor Jaap de Jong, stelt met zijn onderzoeksgroep dat als het gaat om de journalistieke waakhondfunctie er grote gaten zijn gevallen in het Zuid-Hollandse medialandschap, en ziet die vooral terug in de perifere gebieden van Zuid-Holland. De onderzoekers gaan in op een zeker marktfalen van het huidige, journalistieke verdienmodel en hoe een overheid zich daartoe kan verhouden.

GS delen de zorgen die uit het onderzoek naar voren komen, en zien voor de provincie vanuit het provinciaal belang “Beter Bestuur / Sterke Samenleving” een rol om de lokale en regionale journalistiek in Zuid-Holland te ondersteunen. Zoals ook in het coalitieakkoord is verwoord, gaat een goed functionerende democratie hand in hand met een goed functionerende journalistiek. Daarmee is ook meteen het provinciaal belang benoemd dat hier in het geding is. Journalistiek informeert inwoners, controleert het bevoegd gezag en draagt in een samenleving bij aan debat, transparantie en betrokkenheid van inwoners (sociaal-bindende functie).

Nu deze functies door nieuwe economische wetmatigheden steeds verder onder druk staan, zien GS het als hun verantwoordelijkheid om te bezien op welke manier ondersteuning kan worden gegeven aan de lokale en regionale journalistiek. Daarmee beoogt de provincie uiteindelijk bij te dragen aan een goed functionerende democratie en een betrokken samenleving in Zuid-Holland.

Middelen

De eerste vraag die de provincie hierbij dient te beantwoorden is: hoe groot mag deze ambitie zijn? De Jong en diens onderzoeksgroep wijzen erop dat er veel middelen nodig zijn indien de provincie een substantiële bijdrage wil leveren aan verbetering van de Zuid-Hollandse journalistieke infrastructuur. De provincie moet dan al snel denken aan één euro per inwoner – dus circa 3,7 miljoen euro op jaarbasis. Met andere woorden: de omvang van de ambitie hangt nauw samen met de omvang van de middelen.

De middelen die beschikbaar zijn voor ondersteuning van de journalistiek, is 332.000 euro structureel op jaarbasis. Dit is het eerder genoemde bedrag dat is vrijgevallen bij de stopzetting

van de inkoop van provinciale mededelingen. GS willen bij de nadere uitwerking met dit bedrag werken.

Appreciatie scenario's

Het rapport van de Universiteit Leiden komt met 8 randvoorwaarden voor eventuele provinciale steun, en schetst drie oplossingsrichtingen. Professor De Jong heeft zijn onderzoek op 26 juni 2019 op het provinciehuis gepresenteerd. Tijdens deze bijeenkomst is met Statenleden, Zuid-Hollandse media en landelijke mediavertegenwoordigers gereflecteerd op de scenario's. Een vergelijkbare bijeenkomst in deze samenstelling hebben Provinciale Staten in oktober 2018 georganiseerd toen professor De Jong zijn onderzoeksopzet heeft toegelicht. In beide bijeenkomsten is geen eensluidend beeld naar voren gekomen voor welk scenario de provincie zou moeten kiezen. De media hebben hier uiteenlopende opvattingen over, hetgeen overigens ook in het onderzoek van De Jong naar voren komt.

Voor GS valt het scenario met structurele fte-steun af. GS menen dat het niet aan een provinciale overheid is om structureel arbeidskrachten te financieren bij (deels commerciële) mediabedrijven. De selectie lijkt GS te allen tijde discutabel en dit model gaat gepaard met aanzienlijke kosten, wil dit werkzaam zijn voor het gehele provinciale medialandschap. De oprichting van een mediacentrum vinden GS een aantrekkelijker optie maar eveneens duur en complex in uitvoering. Het tot stand brengen van een volstrekt nieuwe samenwerking tussen de Zuid-Hollandse mediabedrijven zal veel tijd vergen en succes zal met onzekerheden omkleed zijn. De invloed van de provincie op het welslagen van zo'n centrum lijkt, zeker ook met het beschikbare budget, beperkt.

Een mediafonds kan de provincie met de beschikbare middelen van 332.000 euro relatief snel opzetten en effectueren. GS betwijfelen echter of de provincie zelf een provinciaal mediafonds moet opzetten. Daar is veel organisatie mee gemoeid en dergelijke fondsen zijn in andere provincies mislukt dan wel weinig succesvol gebleken, zo laat ook het onderzoek zien. Een nadeel is verder dat een provinciaal fonds concurreert met gemeentelijke fondsen en landelijke stimuleringsregelingen.

In plaats van concurrentie zouden GS liever samenwerking in deze provincie op gang willen helpen, en gemeenten in Zuid-Holland willen uitdagen om zelf initiatief te nemen. GS zien de ondersteuning van de lokale en regionale journalistiek namelijk als gezamenlijke verantwoordelijkheid van provincie én gemeenten. Daarom willen GS de komende periode een financieringsregeling uitwerken waarbij gemeenten met een bestaand mediafonds worden gehonoreerd of zij die een fonds willen opzetten. Het Leids Mediafonds, sinds 2018 actief en dat inmiddels als schoolvoorbeeld geldt voor andere gemeenten, zou daar gebruik van kunnen maken; de gemeente Delft overweegt in 2021 een vergelijkbaar fonds op te zetten.

Vervolg

GS willen de komende periode een dergelijke regeling uitwerken en deze nog voor het zomerreces met u bespreken en vaststellen. De regeling zou dan na het zomerreces in werking kunnen treden. De komende periode gebruiken wij om de voorwaarden nader uit te werken en dit voorstel bij betrokken partijen te toetsen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris,

plv. voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

F. Vermeulen

Bijlagen:

- Verslag bijeenkomst Staten en Zuid-Hollandse media over ondersteuning journalistiek, 10 oktober 2018
- Onderzoek Universiteit Leiden "Regionale en lokale journalistiek in Zuid-Holland", 6 maart 2019
- Verslag bijeenkomst Staten en Zuid-Hollandse media over ondersteuning journalistiek, 26 juni 2019